

Аз и моите граждански права

(Есе)

Днес, когато нашите права са застъпени в редица международни и национални актове, сякаш не си даваме сметка, че за извоюването на полагащите му се граждански права човечеството е дало немалко жертви през вековете. Човек би решил, че този факт е достатъчен, за да ни послужи като мотивация да търсим и отстояваме своите права, но реалността, която ни заобикаля, показва друго. Въпросът е дали и пред гражданите от нашето съвремие все още стоят пречки, възпрепятстващи упражняването на техните права. Като един млад човек със своя гражданска позиция, аз съм на мнение, че такива пречки съществуват и първата стъпка по пътя на тяхното премахване е тяхното ясно назоваване.

Непознаването на гражданските права от страна на гражданите се явява първи и основен проблем, дължащ се най-вече на липсата на елементарна правна култура у немалка част от населението на страната ни. За да може един гражданин да си търси правата, той трябва първо да е наясно с какви права разполага. Обезпокоителното в случая е, че повечето хора са запознати със своите задължения, но не са достатъчно информирани по отношение на своите права, което не може да не ни наведе на мисълта, че в своите информативни и образователни инициативи държавата акцентира по-силно върху задълженията, отколкото върху правата на гражданите. Не е тайна, че невежите хора са най-лесни за манипулиране, потискане и ощетяване, защото те, подобно на стадо овце, следват безропотно водача си, без да си дават сметка, че той непрестанно ги „стриже”. Едни от най-потърпевшите в това отношение са децата, понеже те се намират в неведение относно своите права и това ги прави незащитни. На държавата се пада задачата да търси реални форми и начини за ефективно запознаване на гражданите с техните права- като образование, медии и т.н. Гражданите трябва да са наясно със значимостта на своите граждански права, а доказателство за тяхната значимост е, че основните и неотменими човешки права са занимавали умовете на много велики личности през вековете, което накрая е довело до тяхното закрепване в международни актове, в основните закони (конституциите) на държавите и в множество нормативни актове.

Формалното деклариране на гражданските права обаче само по себе си не е достатъчно. Най-важно е реалното им прилагане в живота. Наличието на адекватни юридически, икономически и политически условия се явява основна предпоставка за осъществяването на това. Именно държавата има ключова роля в създаването на работещи гаранции за упражняване правата на гражданите.

Много важен според мен и особено в днешно време е така нареченият в правото въпрос за недопустимост на злоупотреба с право. Всеки човек трябва да познава своите права и начините за тяхното осъществяване, но също така и да знае, че всяко човешко право има свои естествени граници и те са там, където започват правата на другите, т.е. упражнявайки своите права, човек не трябва да нарушава правата на другите. Също така всяко право на гражданина трябва да кореспондира с конкретно задължение на конкретен субект и да има ефективна санкция при неизпълнение на задълженията на този субект (което води до възпрепятстване правото на друг субект). Това всъщност е свързано с ефективен контрол за изпълнение на тези задължения. От особено значение е, когато гражданите си търсят правата, да могат да разчитат на независима и некорумпирана правосъдна система, защото в днешно време се наблюдава спад на доверието към съдебната власт.

За реалното упражняване на правата на гражданите са необходими благоприятни икономически и социални условия. Все повече хора напускат страната ни в търсене на по-добри такива условия някъде в чужбина. Близко до ума е, че щом човек има право на труд,

той ще иска да го упражни и ако в родината му няма достатъчно работни места или заплащането е твърде ниско, то той ще потърси работа извън пределите на страната си, за да упражни това свое право.

Не по-малко осезателна е нуждата от стабилна политическа среда за упражняване правата на гражданите. Да не забравяме, че в днешния глобален свят националните и международни права са взаимно свързани и взаимно зависими. Много хора мигрират от една страна в друга, затова самите хора трябва да са заинтересовани да се информират за своите права и да си ги търсят с всички законови средства. Освен това сме свидетели как при всяко провеждане на избори медиите отразяват случаи на купуване и продаване на гласове, както и други нередности, с които държавата трябва да се пребори. В тази връзка особено актуален е и въпросът за задължителното гласуване. Той ни кара да се запитаме дали ако едно право стане задължение, то все още е право.

В бурния съвременен свят с все повече усложняваща се политическа и икономическа обстановка и на национално, и на международно ниво това, което ще отличи обикновеният човешки индивид от гражданина на света е именно степента на отстояване на гражданските му права. Имайки предвид всички препятствия пред реалното упражняване на правата на гражданите, вероятно най-значимата гаранция за просъществуването на човешките права в глобален план и за в бъдеще е това хората да не спират да отстояват своите права.

Сибел Салихова Ферева